

Asia: VN/9765/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimitystä annettujen direktiivien täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan yleiset huomiot esityksestä

Kynnys ry on vammaisten henkilöiden ihmisoikeusjärjestö ja annamme lausuntomme erityisesti vammaisten henkilöiden näkökulmasta.

Pidämme esitettyjä uudistuksia myönteisenä vammaisten henkilöiden kannalta ja katsomme niiden edistävän yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Uudistukset eivät ole kuitenkaan riittäviä varmistamaan syrjinnän uhrien oikeussuojaa. Direktiivien täytäntöönpanon vähimmäisvaatimusten lisäksi uudistuksella toteutetaan ainoastaan yksi muu kuin direktiivien edellyttämä muutos, vaikka esitykseen olisi voitu sisällyttää muitakin tarpeellisia uudistuksia. Tällainen tarpeellisia uudistuksia olisi esimerkiksi se, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle annettaisiin toimivalta määrätä yhdenvertaisuuslain mukaisesta hyvityksestä osapuolia sitovasti sekä se, että lautakunnan toimivaltaa valvoa yhdenvertaisuuslain noudattamista laajennettaisiin koskemaan myös työelämää.

Huomiot oikeudenkäyntiin liittyvistä ehdotuksista: a) hyvityskanteen määräajan keskeytyminen valtuutetun johtaman sovintomenettelyn ajaksi sekä yhdenvertaisuuslain mukaisissa asioissa lautakunnan ratkaisun lainvoimaiseksi tulon asti ja b) tasa-arvovaltuutetun oikeus tulla kuulluksi tuomioistuimessa tasa-arvolain soveltamista koskevissa asioissa

Kynnys ry pitää erittäin myönteisenä ehdotusta, jonka mukaan yhdenvertaisuuslakiin perustuvan hyvityskanteen määräajan kulumisen keskeytyisi yhdenvertaisuusvaltuutetun tai tasa-arvovaltuutetun johtaman sovintomenettelyn ajaksi.

Pidämme erittäin kannatettavana myös ehdotusta yhdenvertaisuuslain täsmentämisestä siten, että hyvityksen vaatimisen määräaika ei alkaisi kulua uudelleen heti mahdollisen lautakuntakäsittelyn jälkeen, vaan vasta kun asia on ratkaistu lainvoimaisesti.

Ehdotetut muutokset kanneajojen kulumisen keskeytymisestä voivat edistää sovintomenettelyn käyttöä ja sovinnollisten ratkaisujen aikaansaamista sekä myös parantaa syrjinnän uhrin tehokasta ja tosiasiallista oikeuksiin pääsyä. Vammaisilla henkilöillä on usein heikommat taloudelliset ym. mahdollisuudet kuin muilla kansalaisilla hankkia juridista apua syrjintäasiansa ajamiseen ja toisaalta myös omat tiedot kanneajoista tms. prosessisäännöksistä puutteellisia. Kanneajojen kuluminen, vaikka syrjintäasia on toimivaltaisten viranomaisten käsiteltävänä, saattaa tulla maallikolle yllätyksenä. Ehdotetut muutokset edistäisivät vammaisten syrjinnän uhrien mahdollisuuksia saada oikeussuojaa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelinten riippumattomuus ja siihen liittyvät muutosehdotukset: lautakunnan henkilöstön nimittämistoimivalta ja valtuutettujen sidonnaisuusilmoitukset

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelinten riippumattomuus ja itsenäisyys ovat tärkeitä ja keskeisiä elementtejä varmistamaan kansalaisten oikeussuojan toteutumista, mutta myös yleisemmin edistämään yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon merkitystä yhteiskunnassa. Toimielinten riippumattomuus ja itsenäisyys ovat omiaan vahvistamaan kansalaisten luottamusta toimielimiin sekä niiden toimintaan. Luottamus on olennaista käsiteltäessä syrjintäasioita, jotka aina liittyvät henkilön omiin ominaisuuksiin ja varsinkin vammaisten henkilöiden kohdalla myös haavoittuvaan asemaan. Kynnys ry kannattaa esitysluonnoksessa ehdotettuja muutoksia, joilla vahvistetaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelinten riippumattomuutta.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun ja tasa-arvovaltuutetun työn järjestämiseen liittyvät asiat: toimivallan delegointimahdollisuus, toimiston sisäinen organisointi, kertomusten sisältö, syrjintää epäilevälle annettavat tiedot

Kannatamme valtuutettujen kertomuksia ja lausuntoja koskevia ehdotuksia. On tärkeää saada tietoa sekä yhdenvertaisuuden toteutumisesta että syrjinnästä yleisesti, mutta pidämme hyvänä ehdotusta lakiin kirjattavasta veloitteesta yhdenvertaisuusvaltuutetun osalta eritellä syrjinnästä kerätty tieto syrjintäperusteittain ja elämänalueittain. Vaikka yhdenvertaisuusvaltuutetun vuosikertomuksissa tietoa on esitetty monelta osin eritellysti ja mm. vammaisuus on tuotu syrjintäperusteena näkyvästi esillä (johtuen vammaisten henkilöiden kohtaaman syrjinnän yleisyydestä). Sääntelyllä varmistetaan, ettei syrjintää koskeva tieto jää pelkäksi yhteydenottomääräksi ja eritellympi syrjintätieto tuo konkreettisemmin esille syrjinnän sisältöä ja laajuutta.

Huomiot yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimestä annettujen direktiivien sellaisista säännöksistä, joiden ei esitysluonnoksessa ole katsottu edellyttävän lainsäädäntömuutoksia

-

Huomiot ehdotusten vaikutuksista

Kynnys ry katsoo esityksellä olevan myönteisiä vaikutuksia syrjintäasioihin liittyvään oikeusturvaan, oikeussuojakeinoihin sekä luottamukseen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimiä kohtaan, mutta vaikutukset ovat suhteellisen vähäisiä, kun tarkastellaan syrjintäasioita kokonaisuutena.

Muut huomiot

Kynnys ry:n näkemyksenä on, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle tulisi antaa toimivalta määrätä yhdenvertaisuuslain mukaisesta hyvityksestä osapuolia sitovasti. Huomautamme muiden vammaisjärjestöjen tavoin siitä, että yleisissä tuomioistuimissa prosessointiin liittyvä korkea kuluriski voi käytännössä usein estää vammaista henkilöä nostamasta hyvityskannetta käräjäoikeudessa toimijaa vastaan. Vammaisten henkilöiden taloudelliset resurssit ovat usein heikot, sillä suuri osa heistä tulot jäävät alle köyhyysrajan. Mikäli lautakunta määräisi hyvityksestä, edellä sanottu kuluriski poistuisi.

Lautakunnalle tulisi myös antaa toimivalta valvoa yhdenvertaisuuslain noudattamista työelämässä.

Välimaa Mikael
Kynnys ry